

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 694/2022-10

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Prima banka Slovensko, a. s.**, Hodžova 11, Žilina, IČO 31 575 951, zastúpenej advokátskou kanceláriou SEDLAČKO & PARTNERS, s. r. o., Štefánikova 8, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M., proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Cdo 15/2020 z 24. februára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka (ďalej aj „banka“) sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. mája 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Cdo 15/2020 z 24. februára 2022 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“). Navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Okrem toho žiada priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľka, ktorej predmetom činnosti bolo/je (okrem iného) poskytovanie úverov, 10. júna 2008 pod obchodným menom [REDACTED], poskytla obchodnej spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „[REDACTED]“), podnikateľský úver, resp. produkt s názvom „Termínovaný úver“ do výšky [REDACTED], ktorý si zabezpečila tým spôsobom, že v rovnaký deň, t. j. 10. júna 2008, ako záložný veriteľ uzavrela s fyzickými osobami – [REDACTED], [REDACTED], ktorý bol v tom čase zamestnaný v [REDACTED] ako [REDACTED] a [REDACTED], ktorá bola/je manželkou [REDACTED], ako záložcami (ďalej aj „záložcovia“) zmluvu o zriadení

záložného práva k nehnuteľnosti – bytu a jeho príslušenstvu nachádzajúcemu sa v [REDACTED], ktorý mali záložcovia vo svojom bezpodielovom spoluvlastníctve (ďalej len „záložná zmluva“).

3. Oznámením o dražbe z 22. augusta 2014 obchodná spoločnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], oznámila záložcom, že ju banka požiadala o vykonanie dražby nehnuteľností tvoriacich záloh, pričom dátum konania dražby stanovila na 30. september 2014.

4. Na základe návrhu záložcov Okresný súd Žilina (ďalej len „okresný súd“) uznesením č. k. 14 C 283/2014 z 29. septembra 2014 banke uložil povinnosť zdržať sa výkonu záložného práva a záložcom uložil povinnosť podať návrh na začatie konania vo veci samej.

5. Záložcovia ako žalobcovia sa následne žalobou doručenou okresnému súdu 6. novembra 2014 (t. j. za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku) domáhali proti sťažovateľke určenia neplatnosti záložnej zmluvy. Naliehavý právny záujem na požadovanom určení žalobcovia odôvodňovali tým, že bez takéhoto určenia im hrozí nenapraviteľná majetková ujma. Tvrdili, že záložná zmluva je neplatná podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka, pretože zabezpečovaná pohľadávka nie je pre žalobcov identifikovateľná, určitá, dostatočne konkrétna ani reálne vymedziteľná, ako aj podľa § 39 Občianskeho zákonníka, pretože záložná zmluva neobsahuje náležitosť stanovenú v § 151b ods. 2 Občianskeho zákonníka, t. j. určenie pohľadávky, ktorá sa záložným právom zabezpečuje. V priebehu súdneho konania žalobca v 1. rade uviedol, že záložnú zmluvu uzavrel pod vplyvom [REDACTED], ktorý bol majiteľom [REDACTED] a ktorému dôveroval, z dôvodu, aby [REDACTED] mohla ďalej fungovať, pričom podľa ich dohody „do roka mali tento byt uvoľniť a mala sa založiť [REDACTED]“. Žalobca v 1. rade pracovný pomer v [REDACTED] neskôr ukončil, lebo mu nebola vyplácaná mzda. Žalobkyňa v 2. rade rovnako uviedla, že manžel, ktorý bol zamestnaný v [REDACTED], jej hovoril, že „potrebujú na firmu peniaze a byt mali založiť len na rok“.

6. Sťažovateľka sa bránila tým, že záložnou zmluvou zabezpečovala podnikateľský úver, a nie spotrebiteľský úver a že záložná zmluva je určitá a zrozumiteľná, pričom jej body 1.1 a 1.2 presne určujú pohľadávku zabezpečenú záložným právom a zároveň v bode 1.2.1 je jasne stanovená najvyššia hodnota istiny, do ktorej sa pohľadávka záložného veriteľa zabezpečuje, a to sumou [REDACTED] Sk. Pokiaľ žalobcovia v konaní namietali, že medzi nimi a [REDACTED] existovala dohoda, že záložná zmluva bude uzavretá na jeden rok, nepredložili o tom žiaden dôkaz. Takáto dohoda je len ich interným vzťahom, ktorý sťažovateľke nebol známy a sťažovateľka nemala povinnosť zisťovať dôvody zriadenia záložného práva. Zriadenie záložného práva fyzickou osobou na zabezpečenie úveru právnickej osoby sa nepovažuje za úkon v rozpore s dobrými mravmi a banka pri uzatváraní zmluvy o zriadení záložného práva nemá možnosť preskúmať ani verifikovať, aký je vzťah medzi záložcom a záložným veriteľom. Neskúma ani pohnútku záložcu na zriadenie záložného práva, pretože aj v zmysle záverov rozsudku najvyššieho súdu č. k. 1 Cdo 113/2008 z 27. mája 2010 sa na vnútornú pohnútku (výhradu) prejavenej vôle neprihliada. Aj keby bolo konanie medzi žalobcami a [REDACTED] neštandardné, nemôže to byť považované za konanie v rozpore s dobrými mravmi pri vzťahu medzi žalobcami a sťažovateľkou, ktorej vzájomný vzťah medzi žalobcami a [REDACTED], dôvody ani motívy ich konania neboli známe.

Povinnosťou sťažovateľky bolo záložnú zmluvu formulovať jasne a zrozumiteľne a poskytnúť vysvetlenia jednotlivých ustanovení, o ktoré sa záložcovia zaujímali, nie však povinnosťou informovať žalobcov o okolnostiach, ktoré jej nemohli byť známe. Zriadenie záložného práva na dobu kratšiu ako doba existencie pohľadávky nie je štandardnou zmluvnou podmienkou a jej existenciu nemožno s prihliadnutím na bežnú prax predvídať. To, že by mala byť takáto podmienka zmluvne dohodnutá, vyplýva len z výpovedí žalobcov, je však v rozpore s predloženým dôkazom, a to so zmluvou o zriadení záložného práva. Žalobcovia k podpisu záložnej zmluvy neboli nútení. Všetky podmienky záložného práva vrátane podmienok výkonu záložného práva sú uvedené v zmluve o zriadení záložného práva, ktorá bola žalobcom predložená na podpis a mali možnosť sa s ňou oboznámiť. Sťažovateľka, ktorej činnosť je regulovaná orgánom bankového dohľadu, trvá na tom, že pri zriadení záložného práva postupovala v súlade s príslušnými všeobecne záväznými právnymi predpismi a primerane. Naopak, zjavne neobzretne postupovali žalobcovia, ktorí si boli vedomí dohody s [REDAKOVANÉ], ale o to, či je takáto dohoda zahrnutá v dokumentoch, ktoré podpisujú, sa už nezaujímali. V rozpore s dobrými mravmi preto nie je konanie sťažovateľky, ale žalobcov a [REDAKOVANÉ], za ktorých správanie sťažovateľka nenesie žiadnu zodpovednosť. Sťažovateľka poukázala na to, že v priebehu konania [REDAKOVANÉ] bola *ex offio* vymazaná z obchodného registra, a teda už neexistuje.

7. Okresný súd (v poradí tretím) rozsudkom č. k. 17 C 353/2014-246 z 30. mája 2018 žalobu zamietol. Okresný súd viazaný názorom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“), ktorý vyslovil v jeho predchádzajúcich rozsudkoch č. k. 11 Co 242/2017-183 zo 14. novembra 2017 a č. k. 11 Co 33/2016-121 z 19. apríla 2016, že na požadovanom určení neplatnosti záložnej zmluvy je daný naliehavý právny záujem, sa ďalej zaoberal tým, či záložná zmluva je neplatným právnym úkonom podľa § 39 Občianskeho zákonníka. Po vykonaní dokazovania výsluchom sporových strán a oboznámením viacerých listinných dokladov okresný súd nezistil dôvody neplatnosti záložnej zmluvy podľa § 39 Občianskeho zákonníka ani podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

8. Na základe odvolania žalobcov krajský súd po vykonaní pojednávania, na ktorom došlo k opakovaniu dokazovania výsluchom žalobcov a vykonaním viacerých listinných dôkazov, (v poradí tretím) rozsudkom č. k. 11 Co 4/2019 z 15. októbra 2019 rozsudok okresného súdu podľa § 388 Civilného súdneho poriadku (ďalej len „CSP“) zmenil tak, že určil, že záložná zmluva je neplatná, a to pre rozpor s dobrými mravmi podľa § 39 Občianskeho zákonníka. Krajský súd, vychádzajúc z toho, že v danej veci bolo predmetom zálohu obydlie žalobcov – ich byt, v ktorom majú trvalé bydlisko a dlhodobo v ňom bývajú, konštatoval, že právo na obydlie predstavuje základné ľudské právo chránené čl. 21 ústavy, preto každý, komu hrozí strata bývania, musí mať možnosť domáhať sa ochrany tohto práva prostredníctvom súdu. Podľa názoru krajského súdu v danej veci hlavným záväzkovým vzťahom, od ktorého sa odvíjala záložná zmluva, bola úverová zmluva uzatvorená medzi bankou a [REDAKOVANÉ] ako dvoma podnikateľskými subjektami. Záložná zmluva je dojednaním vedľajším, akcesorickým vo vzťahu k úverovej zmluve, čo sa prejavuje závislosťou od hlavnej zmluvy (neplatnosť alebo zánik hlavnej zmluvy má za následok neplatnosť, resp. zánik zmluvy vedľajšej, akcesorickej), no má zároveň svoj vlastný režim, nezávislý od hlavnej zmluvy. Žalobcovia poskytli v prospech banky na zabezpečenie pohľadávky z úveru tretej osoby ([REDAKOVANÉ]) záloh v ich vlastníctve, avšak žiadne plnenie od banky

nedostali ani jej neposkytovali žiadnu odplatu. Hoci na daný právny vzťah vymedzenie spotrebiteľského právneho vzťahu *expressis verbis* nedopadá, zo všetkých okolností prípadu možno konštatovať, že žalobcovia mali voči banke aj voči úverovému dlžníkovi () slabšiu vyjednávaciú pozíciu, preto im treba poskytnúť ochranu ako slabšej zmluvnej strane. Podľa názoru krajského súdu žalobcovia boli v procese zriadenia záložného práva na byt v ich vlastníctve zneužití bankou, ako aj , ktoré pri kontraktácii sledovali iba svoje vlastné obchodné záujmy, nie však záujmy žalobcov. V konaní nebolo sporné, že žalobca v 1. rade bol o poskytnutie zálohu na zabezpečenie pohľadávky požiadaný v súvislosti s výkonom závislej práce pre túto . Hoci žalobca v 1. rade nebol k podpisu záložnej zmluvy nútený, nemožno prehliadnuť, že pracovnoprávny vzťah, čo sa týka postavenia zamestnanca voči svojmu zamestnávateľovi, má charakter podriadenosti a závislosti, preto je pravdepodobné, že tu došlo k zneužitiu dôvery (žalobca v 1. rade dôveroval svojmu zamestnávateľovi, nechcel mu odoprieť pomoc) a závislosti zamestnanca (žalobcovia v 1. rade bolo zo strany vedúceho zamestnanca výslovne uvedené, že od poskytnutia zábezpeky závisí ďalšie fungovanie zamestnávateľa, a tým aj zamestnávanie žalovaného v 1. rade). Pokiaľ išlo o zmluvný vzťah banky a žalobcov, krajský súd nespochybnil, že žalobcovia sú osoby spôsobilé na právne úkony, ktoré mali venovať plnú pozornosť zmluve, ktorá im bola predložená na podpis, zmluvu si riadne prečítať, oboznámiť sa s jej obsahom a zvážiť právne následky, ktoré zmluva vyvoláva, pričom v tomto smere si nezachovali dostatočnú obozretnosť. Na druhej strane, banka ako profesionál s osobitným postavením na trhu úverov v procese kontraktácie nevyvážila nerovnováhu spôsobenú neskúsenosťou a menšou vyjednávacou silou žalobcov a kontraktačný proces nezabezpečila tak, aby nedošlo k nerovnováhe vo vzťahu k žalobcom ako slabšej zmluvnej strane. Je nepochybné, že banka obsah zmluvy so žalobcami nedojednávala, ale ho vytvorila sama podľa vlastnej vôle v súčinnosti s úverovým dlžníkom () a takto pripravenú zmluvu predložila žalobcom na podpis. Banka ako profesionál však mala z vlastnej iniciatívy, vychádzajúc z postavenia žalobcov ako slabšej zmluvnej strany, vytvoriť priestor, aby sa žalobcovia oboznámili so zmluvnými podmienkami, nielen sledovať svoj vlastný záujem, ktorým je dosiahnutie zabezpečenia úveru, ktorý ako produkt ponúkla . Vo vzťahu ku si mala banka pri bežnej opatrnosti preveriť jej majetkový status. Nezodpovedá bežným uznávaným spoločenským vzťahom, aby boli podnikateľské úvery zabezpečované nehnuteľnosťami zamestnancov svojich zamestnávateľov (podnikateľských subjektov), ktoré im slúžia ako obydlie. Nie je v súlade s morálkou, ak banka takýto postup bez ďalšieho akceptovala, sledujúc iba vlastný záujem na zabezpečení úveru. Uzatvorená záložná zmluva tak z hľadiska dobrých mravov neobstojí.

9. Odvolaciu námietku žalobcov týkajúcu sa neurčitosti právneho úkonu krajský súd považoval za nedôvodnú a v plnom rozsahu sa stotožnil s čiastkovým záverom okresného súdu, že z hľadiska povinných obsahových náležitostí záložná zmluva obsahuje a dostatočne určito vymedzuje všetky zákonom vyžadované náležitosti záložnej zmluvy. Uviedol, že okresný súd správne poukázal na znenie § 151b ods. 3 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého v zmluve o zriadení záložného práva sa určí najvyššia hodnota istiny, do ktorej sa pohľadávka zabezpečuje, ak zmluva o zriadení záložného práva neurčuje hodnotu zabezpečenej pohľadávky. Nemožno preto konštatovať

chýbajúcu náležitosť zmluvy spočívajúcu v nedostatočnom vymedzení zabezpečenej pohľadávky a rovnako nemožno hovoriť ani o neurčitosti uvedenej náležitosti.

10. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľka podala dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Porušenie práva na spravodlivý súdny proces videla v tom, že krajský súd vec posúdil z pohľadu § 52 Občianskeho zákonníka, ktoré pri doterajšom rozhodovaní nebolo použité bez toho, aby žalovaného vyzval na vyjadrenie k možnému použitiu tohto ustanovenia, čím podľa jej názoru porušil § 382 CSP. Namietla, že krajský súd vykonal prieskum rozporu záložnej zmluvy s dobrými mravmi nad rámec procesného návrhu žalobcov a v rozsahu, v ktorom sa žalovaný k tomuto rozporu vyjadriť nemohol. Odvolací súd si sám *ex officio* vyhľadal dôvod neplatnosti a svoj názor založil len na dôkaze spočívajúcom vo výsluchu žalobcov. Podľa názoru sťažovateľky krajský súd neodôvodnil, na základe čoho posúdil ako prípustnú žalobu o určenie neplatnosti zmluvy, pričom ak tento typ žaloby subsumoval pod niektorý z prípadov upravených v § 137 CSP, neuviedol, o ktorý druh išlo, neposúdil podmienky procesnej prípustnosti žaloby.

11. Okrem toho sťažovateľka v dovolaní nastolila tri právne otázky, ktoré podľa jej názoru najvyšší súd vo svojej rozhodovacej praxi neriešil, a to: Aplikuje sa na právny vzťah založený záložnou zmluvou zabezpečujúcou úver poskytnutý podnikateľovi analogicky § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka, ak je záložcom fyzická osoba? Odporuje dobrým mravom záložná zmluva uzavretá na účel zabezpečenia podnikateľského úveru v prípade, ak je záložca, ktorý nie je zároveň dlžníkom, zamestnancom dlžníka? Je banka povinná pri zabezpečovaní podnikateľského úveru skúmať, či je záložca zamestnancom úverového dlžníka a v prípade pozitívneho zistenia realizovať kontraktný proces rovnako, ako keby išlo o spotrebiteľa?

12. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom dovolanie zamietol ako nedôvodné (§ 448 CSP). Nedostatočnosť odôvodnenia rozsudku krajského súdu zakladajúca procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP najvyšší súd nezistil. Podľa názoru najvyššieho súdu v danom prípade nešlo ani o prekvapivé rozhodnutie, keďže z obsahu súdneho spisu vyplýva, že na možnú aplikáciu § 52 Občianskeho zákonníka poukázal krajský súd vo svojom rozhodnutí č. k. 11 Co 242/2017 zo 14. novembra 2017. V uvedenom rozhodnutí krajský súd zároveň uviedol, že v konaní vyšli najavo také skutočnosti, ktoré má okresný súd preskúmať vo vzťahu k tomu, či záložná zmluva nie je absolútne neplatným právnym úkonom. Pripomenul, že absolútna neplatnosť právneho úkonu nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona a hľadá sa naň, ako keby nebol urobený. K tomuto sa sťažovateľka vyjadrila podaním z 26. januára 2018. Otázkou naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení neplatnosti záložnej zmluvy sa krajský súd zaoberal vo svojom rozhodnutí č. k. 11 Co 33/2016 z 19. apríla 2016, na ktorého záveroch zotrval aj vo svojich ďalších rozhodnutiach vrátane rozsudku, ktoré sťažovateľka napadla dovolaním.

13. Najvyšší súd ďalej uviedol, že aj keď sťažovateľka v dovolaní jasne a zrozumiteľne uviedla konkrétne právne otázky, rozhodnutie krajského súdu nezáviselo od ich vyriešenia, resp. neboli v danom prípade podstatné. Krajský súd jasne uviedol, že medzi bankou a [REDAKOVANÉ] išlo o obchodný záväzkový vzťah, kde možno postupovať výlučne podľa ustanovení Obchodného zákonníka a keďže záložná zmluva uzavretá medzi bankou a žalobcami nemá charakter spotrebiteľskej zmluvy, žalobcom nemožno poskytnúť ochranu spotrebiteľa podľa § 52 a nasl.

Občianskeho zákonníka. Krajský súd na daný prípad aplikoval § 39 Občianskeho zákonníka s tým, že v rozpore s dobrými mravmi je aj zmluva, v ktorej záložný veriteľ ako profesionál s osobitným postavením na trhu úverov nevyvážil v procese kontraktácie nerovnováhu spôsobenú neskúsenosťou a menšou vyjednávacou silou záložcov, a to zvlášť v prípade, keď je zálohom obydlie záložcov. Krajský súd pri interpretácii § 39 Občianskeho zákonníka poukázal na podobnú (analogickú) právnu úpravu ochrany spotrebiteľa ako slabšej zmluvnej strany v § 52 Občianskeho zákonníka, pričom zdôraznil, že vzhľadom na skutkové okolnosti daného prípadu nemožno prehliadať pracovnoprávny vzťah žalobcu v 1. rade a [REDACTED], kde došlo k zneužitiu dôvery a závislosti zamestnanca ako slabšej strany voči svojmu zamestnávateľovi.

II.

Argumentácia sťažovateľky

14. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] tvrdí, že najvyšší súd sa pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľky odmietol zaoberať jej dovolacími námietkami, pričom dezinterpretoval priebeh predchádzajúceho súdneho konania. Nesúhlasí s názorom najvyššieho súdu, že nepreukázala dôvody prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP a tvrdenie najvyššieho súdu, že sťažovateľke bolo umožnené vyjadriť sa k aplikácii § 52 Občianskeho zákonníka, považuje za vecne nesprávne, keďže sťažovateľka nemala možnosť právnej obrany proti nesprávnemu záveru krajského súdu, čo zakladá porušenie jej základného práva na súdnu ochranu. Zastáva názor, že ak krajský súd na daný prípad neaplikoval § 52 Občianskeho zákonníka, ako to tvrdí najvyšší súd, nebol vôbec oprávnený vykonať dôkaz opakovaným výsluchom žalobcov a rovnako nebol oprávnený dospieť k záveru o rozpore záložnej zmluvy s dobrými mravmi bez toho, aby konkrétny rozpor žalobcovia aspoň tvrdili. Najvyšší súd nemohol odkázať na rozhodnutie krajského súdu č. k. 11 Co 33/2016 z 19. apríla 2016, ktoré vychádzalo z iného právneho stavu. Okrem toho, najvyšší súd bol povinný odpovedať aj na sťažovateľkou nastolené tri právne otázky, ktoré v jeho rozhodovacej praxi ešte neboli vyriešené, a to aj z pohľadu všeobecného významu, ak sú jeho odpovede žiaduce vzhľadom na absenciu právnych predpisov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 15/2020 z 24. februára 2022 (body 12 a 13), s ktorým sťažovateľka nesúhlasí a považuje ho za zjavne neodôvodnený vo vzťahu k posúdeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP aj podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP (bod 14).

16. Ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou (II. ÚS 1/95, I. ÚS 311/05, IV. ÚS 490/2020, I. ÚS 116/2021, III. ÚS 117/2022). Skutkový stav a právne závery všeobecného sudu sú predmetom kontroly

zo strany ústavného sudu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (IV. ÚS 43/04). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

17. Článok 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Súčasťou obsahu tohto základného práva je aj právo strany konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Vyjadruje to aj znenie § 220 ods. 2 CSP, v zmysle ktorého po naratívnej časti odôvodnenia rozsudku súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax; súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Na písomné vyhotovenie rozhodnutia dovolacieho súdu sa primerane vzťahuje § 393 ods. 2 až 4 CSP (týkajúce sa rozhodnutia o odvolaní). Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných stranami konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo strany konania na súdnu ochranu, resp. spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Povinnosťou súdu je vždy sa vyrovnávať s rozhodujúcimi argumentmi sporových strán, ktoré môžu mať vplyv na rozhodnutie. To znamená, že z odôvodnenia sa má strana dozvedieť o dôvodoch prijatia či odmietnutia svojho argumentu.

18. Limity povinnosti každého súdu odôvodniť súdne rozhodnutie a tomu korešpondujúceho práva na odôvodnenie rozhodnutia možno vyvodiť aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva [(ďalej len „ESLP“); napr. z rozsudkov *Van Hurk v. Holandsko* z 19. 4. 1994, č. 16034/90, § 61, podobne rozsudok *Garcia Ruiz v. Španielsko* z 21. 1. 1999, č. 30544/96, § 26, rozsudok *Perez v. Francúzsko* z 12. 2. 1994, č. 47287/99, § 81, *Ruiz Torija proti Španielsku* z 9. 12. 1994, č. 18390/91, § 30; rozsudok *Hiro Balani proti Španielsku* z 9. 12. 1994, č. 18064/91, § 28, rozsudok *Georgiadis proti Grécku* z 29. 5. 1997, č. 21522/93, § 43), *Buzescu proti Rumunsku* z 24. 5. 2005, č. 61302/00, § 67, rozsudok *Donadze proti Gruzínsku* zo 7. 3. 2006, č. 74644/01, § 35].

19. Ústavný súd konštatuje, že v posudzovanom prípade nebolo sporné, že sťažovateľka záložnou zmluvou z roku 2008 zabezpečovala podnikateľský úver, a nie spotrebiteľský úver.

20. Produkt s názvom „Termínovaný úver“ sťažovateľka ponúka aj v roku 2022 s tým, že je to účelový úver, prevádzkový termínovaný úver so splatnosťou do 1 roka (splatenie krátkodobých záväzkov, refinancovanie krátkodobých pohľadávok), úver na rozšírenie pracovného kapitálu so splatnosťou do 5 rokov (nákup nových zásob pre zvýšenie výrobnnej kapacity, financovanie trvalého obežného majetku), investičný termínovaný úver so splatnosťou v závislosti od investície

(obstaranie/rozšírenie stálych aktív), pričom výšku jednotlivých splátok istiny a termíny splátok má klient (právnická osoba) nastavenú podľa zmluvne dohodnutého splátkového kalendára. V prípade záujmu klient musí banke predložiť doklady preukazujúce oprávnenie na podnikateľskú činnosť (výpis z obchodného registra/výpis zo živnostenského registra/oprávnenie na výkon príslušnej podnikateľskej činnosti podľa osobitných predpisov/výpis z evidencie podľa osobitného predpisu (Spoločenstvo vlastníkov bytov, poľnohospodári...), občiansky preukaz/pas štatutárnych zástupcov, daňové priznanie a účtovné výkazy za posledné 2 roky a za posledné aktuálne obdobie bežného roka (štvrt'rok), potvrdenie o podaní daňového priznania, resp. čestné vyhlásenie o podaní daňového priznania, podklady k predmetu zabezpečenia úveru (finančné ručenie, nehnuteľný majetok, hnuťel'ný majetok, cenné papiere, banková záruka, blankozmenka, zmenka, osobné ručenie, prípadne kombinácia uvedených spôsobov), prípadne ďalšie podklady podľa požiadaviek banky (www.primabanka.sk/terminovany-uver).

21. V tomto kontexte neobstojí obrana sťažovateľky, ktorú uplatnila v konaní pred všeobecnými súdmi, že pokiaľ žalobcovia v konaní namietali, že medzi nimi a [REDAKOVANÉ] existovala dohoda, že záložná zmluva bude uzavretá na jeden rok, nepredložili o tom žiaden dôkaz. Takáto dohoda je len ich interným vzťahom, ktorý sťažovateľke nebol známy a sťažovateľka nemala povinnosť zisťovať dôvody zriadenia záložného práva. Zriadenie záložného práva fyzickou osobou na zabezpečenie úveru právnickej osoby sa nepovažuje za úkon v rozpore s dobrými mravmi a banka pri uzatváraní zmluvy o zriadení záložného práva nemá možnosť preskúmať ani verifikovať, aký je vzťah medzi záložcom a záložným veriteľom (bod 6).

22. Vo všeobecnosti možno povedať, že jednou z hlavných úloh banky je poskytovanie úverov. Podnikateľské subjekty môžu pomocou úverov od bánk investovať a vytvárať pracovné miesta, fyzické osoby zas financovať kúpu hnuťel'ných alebo nehnuteľných vecí. Banka dosahuje zisk z úrokov, ktoré klientom za tieto úvery účtuje. Pokiaľ je dlžník v dobrej finančnej situácii a je schopný načas splácať dohodnuté splátky i úroky, úver sa považuje za bezproblémový, splácaný. Vždy však existuje riziko, že podnikateľské subjekty či fyzické osoby nebudú schopní úver splatiť v dohodnutom termíne. Ak sa toto riziko naplní, resp. ak je pravdepodobné, že sa naplní, banka musí úver označiť za problémový, nesplácaný. Banky musia poskytnuté úvery dôsledne monitorovať, aby už v skorom štádiu mohli odhaliť úvery, ktorým hrozí, že sa stanú problémovými. Ide o tzv. identifikáciu problémových úverov. Ak sa má banke dariť z dlhodobého hľadiska, musí udržiavať objem problémových úverov na minimálnej úrovni, aby aj naďalej mohla dosahovať zisk z poskytovania nových úverov. Ak má banka vo svojej súvahe príliš veľa problémových úverov, dotkne sa to jej ziskovosti, pretože jej zisk z úverovej činnosti je nižší. Okrem toho si musí vyhradiť určitý objem peňazí ako rezervu pre prípad, keď bude musieť úver v plnej výške odpísať (zdroj: www.ecb.europa.eu).

23. Je zrejmé, že aj sťažovateľka bonitu, t. j. schopnosť svojho klienta ([REDAKOVANÉ]) splácať jeho záväzky, preverovala, no keďže táto nebola postačujúca, poskytnutie podnikateľského úveru podmienila jeho zabezpečením, pričom v procese kontraktácie prehliadla skutočnosť, že zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce účinný v čase uzavretia záložnej zmluvy so žalobcami (fyzickými osobami) ustanovoval (a stále ustanovuje) iba vymedzený počet spôsobov na zabezpečenie práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov, ktorými sú dohoda o zrážkach zo mzdy, ručenie alebo

zriadenie záložného práva (§ 20 ods. 1) s tým, že nárok na náhradu škody na zverených hodnotách, ktoré je zamestnanec povinný vyúčtovať, a nárok na náhradu škody, ktorú zamestnanec spôsobil zamestnávateľovi úmyselne, môže zamestnávateľ so zamestnancom zabezpečiť písomnou zmluvou o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti, ktorú zamestnanec vlastní (§ 20 ods. 4). V tejto súvislosti netreba opomínať, že predpokladom zriadenia záložného práva je to, že zamestnávateľ so zamestnancom uzatvorí záložnú zmluvu v písomnej forme. Zálohom môže byť len taká nehnuteľnosť, ktorú má zamestnanec v čase podpisu záložnej zmluvy vo svojom vlastníctve. Záložnú zmluvu treba následne zaregistrovať v katastri nehnuteľností, pretože až dňom zápisu do katastra nehnuteľností vznikne zamestnávateľovi záložné právo. Ak zamestnávateľovi niektorá z uvedených pohľadávok vznikne, môže ju uspokojiť výkonom svojho záložného práva.

24. Nehnuteľnosti v zlom technickom stave, nehnuteľnosti, ktoré nemajú vysporiadané vlastnícke práva alebo nehnuteľnosti, ktorým chýba korektný zápis v katastri nehnuteľností, banka nemusí akceptovať ako zábezpeku úveru.

25. Krajský súd, vychádzajúc z toho, že v danej veci bolo predmetom zálohu obydlie žalobcov – ich byt, v ktorom majú trvalé bydlisko a dlhodobo v ňom bývajú, pri svojom rozhodovaní správne vychádzal z toho, že právo na obydlie predstavuje základné ľudské právo chránené čl. 21 ústavy, preto každý, komu hrozí strata bývania, musí mať možnosť domáhať sa ochrany tohto práva prostredníctvom súdu.

26. Podľa § 39 Občianskeho zákonníka neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.

27. Krajský súd po vykonaní pojednávania, na ktorom došlo k opakovaniu dokazovania výsluchom žalobcov a vykonaním viacerých listinných dôkazov, (v poradí tretím) rozsudkom č. k. 11 Co 4/2019 z 15. októbra 2019 rozsudok okresného súdu zmenil tak, že určil, že záložná zmluva je neplatná, a to pre rozpor s dobrými mravmi podľa § 39 Občianskeho zákonníka.

28. Krajský súd rozpor záložnej zmluvy so zákonom neskúmal, hoci to podľa názoru ústavného súdu urobiť mal, keďže pojem slabšej strany nepochybne existuje aj v rámci pracovného práva. Práve pracovné právo má chrániť zamestnanca pred svojvoľným postupom zamestnávateľa. Pracovné právo plní aj ochrannú funkciu, ktorá sa prejavuje najmä vo vzťahu k zamestnancovi. Zamestnanec má mať preto aj v konaniach pred súdom postavenie slabšej strany, ktorej má byť poskytnutá ochrana (m. m. III. ÚS 86/2020).

29. Ani žalobcami tvrdené dôvody neplatnosti záložnej zmluvy podľa § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka krajský súd podľa názoru ústavného súdu nevyhodnotil dostatočne vo vzťahu ku skutočnosti, že sťažovateľka produkt s názvom „Termínovaný úver“ ponúka ako prevádzkový termínovaný úver so splatnosťou do 1 roka. Žalobcovia pritom po celý čas tvrdili, že byt mali založiť len na rok.

30. Napriek uvedenému ústavný súd rozsudok krajského súdu nemohol zrušiť, pretože žiadna zo sporových strán sa jeho ústavného prieskumu prostredníctvom ústavnej sťažnosti nedomáhala.

31. Z rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že zjavná neodôvodnenosť a arbitrárnosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov

a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Za svojvôľu, ktorá má za následok porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy všeobecným súdom, treba považovať aj nerešpektovanie kogentnej normy a prílišný formalizmus pri výklade a aplikácii právnych noriem, ako aj prípady, ak všeobecný súd svoje rozhodnutie nezdôvodnil buď vôbec, alebo tak urobil celkom nedostatočne, prípadne ak ho založil na dôvodoch, ktoré v okolnostiach konkrétnej veci nemajú zjavne žiadnu relevanciu (IV. ÚS 110/09, ZNaU 93/2009).

32. Ako bolo uvedené, námietky sťažovateľky smerovali výlučne proti rozsudku najvyššieho súdu, ktorým zamietol jej dovolanie proti rozsudku krajského súdu.

33. Inštitút dovolania je súčasťou subsystemu opravných prostriedkov, ktorými možno za ustanovených podmienok prelomiť právoplatné rozhodnutia všeobecných súdov, pričom z hľadiska jeho prípustnosti, ako aj priebehu konania je primárne zameraný na odstránenie väd zmätočnosti a nesprávneho právneho posúdenia veci, a nie na odstránenie skutkových deficitov civilného sporového konania. Vady vyskytujúce sa v priebehu zisťovania skutkového stavu veci môžu zakladať porušenie práva na súdnu ochranu len celkom výnimočne, najmä v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla určitú intenzitu, pričom tieto vady sa prelínajú s právom na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia (vrátane jeho aspektu predvídateľnosti a presvedčivosti) a prejavujú sa primárne ako deficit primeraného odôvodnenia rozhodnutia všeobecného súdu. Ide spravidla o prípady tzv. opomenutých dôkazov (nevykonanie dôkazného prostriedku bez vecného zdôvodnenia v odôvodnení konečného rozhodnutia) a extrémneho nesúladu medzi skutkovými zisteniami a právnymi závermi na jednej strane a vykonanými dôkazmi na strane druhej.

34. Prípustnosť dovolania z dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP nadväzuje na princíp uvedený v čl. 2 CSP, podľa ktorého každý má právo legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít, ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, každý má právo legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

35. Vzhľadom na obsah ústavnej sťažnosti, ako aj skutočnosť, že ústavný súd nie je súčasťou sústavy všeobecných súdov ani ďalšou inštanciou v ich hierarchii, ústavný súd dospel k záveru, že medzi rozsudkom najvyššieho súdu a obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení.

36. Skutočnosť, že sa podstata právnych úvah sťažovateľky odlišuje od názoru najvyššieho súdu, ktorý svoje rozhodnutie zrozumiteľne odôvodnil na základe vlastných myšlienkových postupov a hodnotení, ktoré ústavný súd nie je oprávnený ani povinný nahrádzať, *ipso facto* neposúva vec sťažovateľky do roviny ústavnosúdneho prieskumu. V konečnom dôsledku nič nenasvedčuje ani

tomu, že by spor medzi sťažovateľkou a žalovanými o určenie neplatnosti záložnej zmluvy nebol rozhodnutý spravodlivo.

37. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

38. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. decembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu